

UNIVERSITAT DE LLEIDA
FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

TITULACIÓ: Grau en Educació Social

CODI: 100929 **MATÈRIA:** Expressió artística i educació social

MÒDUL: XVI. Optativitat

PROFESSOR/A RESPONSABLE: Juanjo Gómez

EQUIP DOCENT: Juanjo Gómez, Marisé Astudillo

CURS ACADÈMIC: 2013/2014

CARÀCTER: Optativa

CRÈDITS ECTS: 6

SEMESTRE: 1r

IDIOMA D'IMPARTACIÓ: Català

COMPETÈNCIES

- Saber utilitzar els procediments motrius per a la detecció de conflictes de grup i personals, i plantejar intervencions per a la seva resolució.
- Dissenyar, utilitzar i avaluar projectes d'intervenció educativa basades en procediments sociomotrius per a la resolució de conflictes de grup i personals.
- Reconèixer els models implícits en diferents activitats d'educació de les arts visuals i valorar-ne la pertinència.
- Saber identificar, analitzar i valorar les interaccions que es produeixen en diferents situacions d'aprenentatge de les arts i la cultura visuals.
- Entendre l'activitat formativa com un àmbit propi d'experimentació i d'investigació.
- Capacitat per treballar en equip, per resoldre conflictes, prendre decisions i desenvolupar habilitats per a les relacions interpersonals.
- Aprenentatge autònom, adaptació a situacions noves i obertura cap a l'aprenentatge al llarg de tota la vida i desenvolupament de la creativitat, iniciativa i esperit emprenedor.
- Compromís ètic, respectar i desenvolupar els drets humans, els principis d'igualtat entre dones i homes, els valors propis d'una cultura de pau i altres valors democràtics
- Capacitat per a la selecció, la gestió del coneixement i de la informació mitjançant la utilització de les TIC.

OBJECTIUS

- Conèixer els blocs de continguts d'educació física com a recursos per a la intervenció educativa.
- Analitzar el desenvolupament del joc i de l'activitat motriu per a detectar mancances educatives o formatives.

- Realitzar adaptacions en el joc motriu en funció de les característiques particulars dels alumnes per resoldre situacions de conflicte.
- Crear projectes d'hàbits saludables vinculats amb l'activitat física.
- Conèixer les bases d'organització d'esdeveniments ludicoesportius per a la integració social.
- Portar a terme esdeveniments ludicoesportius per a la integració i resolució de conflictes de grup i personals.
- Explorar diferents procediments, tècniques de treball i mitjans específics de la producció artística.
- Realitzar produccions creatives en l'àmbit de les arts visuals.
- Conèixer referents teòrics i recursos pràctics de la producció cultural i artística com a recursos per a la intervenció socioeducativa.
- Valorar les propostes d'artistes actuals en la realització de projectes artístics com a eina d'actuació de l'educador social.
- Dissenyar i avaluar projectes i activitats d'intervenció socioeducativa en contextos diversos.
- Demostrar una actitud reflexiva en les pròpies elaboracions i una resolució creativa de problemes mitjançant la producció visual i plàstica.
- Utilitzar les TIC en l'àmbit d'estudi de la matèria.
- Expressar-se correctament de manera oral i escrita.

CONTINGUTS

Activitat física

Processos d'intervenció i adaptació educativa
 El joc; la seva lògica interna
 Expressió corporal i ritme
 La dramatització com a manifestació expressiva-educativa
 Hàbits saludables vinculats a l'activitat física
 Organització d'esdeveniments ludicoesportius

Arts visuals

Formes, processos i tècniques de la producció plàstica i visual. Representació, expressió i comunicació visuals. Situacions i estratègies orientades a una pràctica artística comprensiva. Investigació artística narrativa
 Cultura visual i interpretació. Imatge i construcció de la identitat. Producció visual, interaccions amb l'entorn i compromís social
 L'art contemporani com a referent. Pràctiques artístiques actuals d'intervenció i de transformació social
 Desenvolupament cultural a través de l'art. Museus i centres d'art com a contextos socioeducatius
 Introducció als projectes artístics de participació comunitària

METODOLOGIA

Sessions expositives
Anàlisi i estudi de casos
Pràctiques i treball participatiu
Treball i exposicions en equip

AVALUACIÓ

Activitat Física

Projecte col·laboratiu	2,5
Dossier d'aprenentatge: elaboracions personals i seguiment reflexiu del curs	2,5
Participació i implicació personal	2,5
Prova escrita	2,5
	10

Arts visuals

Produccions artístiques individuals	2,5
Treballs en equip	2,0
Prova escrita (reflexió sobre els aprenentatges)	2,5
Participació i implicació personals	1,5
Seguiment de procés i controls de l'activitat	1,5
	10

BIBLIOGRAFIA

- Alonso, J. (1984). *Expresión y creatividad corporal*. Valencia: Grup Dissabte.
- Bantula, J. (1998). *Juegos motrices cooperativos*. Barcelona: Paidotribo.
- Bayer, C. (1986). *Enseñanza de los juegos deportivos colectivos*. Barcelona: Hispano Europea.
- Blouin Le Baron, J. (1985). "La expresión corporal". *Revista de Educación Física*, 2, p. 9-13.
- Boisclair, D. (2006). *En nombre de mi libertad, ¡dejadme jugar!* Barcelona: INDE.
- Camerino, O; Castañer, M. (1997). *1001 ejercicios y juegos de recreación*. Barcelona: Paidotribo.
- Canales Lacruz, I.; López Villar, C. (2002). "Creatividad y singularidad, ejes vertebradores de la Expresión Corporal". *Revista de Educación Física*, 86, p. 23-26.
- Cervera, J. (1981). *Cómo practicar la dramatización*. Madrid: Cincel.
- Delgado Noguera, M. A. (1991). *Estilos de aprendizaje*. Granada: ICE Universidad de Granada.
- García, M. A. (1989). *El juego pre-deportivo en la educación física y el deporte*. Madrid: Pila Teleña.
- Garijo, J.; Serrano M. D.; Cruz, M. (2000). *Juegos alternativos para primaria*. Barcelona: INDE.
- Gómez, R.; García, C., et al. (1999). *Juegos populares*. Madrid: Pila Teleña.
- Guitart, R. (1998). *Jugar i divertir-se tothom*. Barcelona: Graó.
- Guitart, R. (2000). *101 juegos no competitivos*. Barcelona: Graó, 11a ed.
- Guitart, R. (2005). *Jugar y divertirse sin excluir*. Barcelona: Graó, 3a ed.
- Hernández, M. (1997). *Juegos y deportes alternativos*. Madrid: Ministerio de Educación y Cultura.
- Jardí, C.; Rius, J. (2004). *1000 ejercicios y juegos con material alternativo*. Barcelona: Paidotribo, 7a ed.
- Jimeno, L. A. (2003). "Una experiencia narrativa en Expresión Corporal". *Revista de Educación Física*, 89, p. 27-30.
- Lamour, H. (1987). "La pedagogía del ritmo". *Revista de Educación Física*, 16, p. 26-29.

Levieux, J. P.; Francette, E. (1991). "La danza en el medio escolar". *Revista de Educación Física*, 38, p. 15-19.

Omeñaca, R.; Puyuelo, E.; Vicente, J. (2001). *Explorar, jugar, cooperar*. Barcelona: Paidotribo.

Omeñaca, R.; Ruiz, J. (2005). *Juegos cooperativos y educación física*. Barcelona: Paidotribo, 3a ed.

Orlick, T (1997). *Libres para cooperar, libres para crear*. Barcelona: Paidotribo, 3a ed.

Orlick, T. (1997). *Juegos y deportes cooperativos*. Madrid: Ed. Popular.

Ortega, R. (1992). *El juego infantil y la construcción social del conocimiento*. Sevilla: Alfar.

Ortiz Camacho, M. M. (2002). *Expresión corporal. Una propuesta didáctica para el profesorado de Educación Física*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

Pineda, J.; Pareja, J.; Lanzas, M. (1997). *El cuerpo: expresión y comunicación*. Sevilla: Wanceulen.

Pineda, J.; Pareja, J.; Lanzas, M. (1997). *La salud corporal y los juegos*. Sevilla: Wanceulen.

Piñango, C.; Martín, S. (1996). *Construcción de juguetes con material de desecho*. Madrid: Comunidad de Madrid.

Arts visuals

[1]

Barragán, J. M.; Moreno, A. [2004]. [Experiencia artística y producción cultural. ámbitos para la intervención socioeducativa](#). *Educación Social*, 28, p. 19-40.

Chalmers, F. G. [1996]. *Arte, educación y diversidad cultural*. Barcelona: Paidós, 2003.

Efland, A. D.; Freedman, K.; Stuhr, P. [1996]. *La educación en el arte posmoderno*. Barcelona: Paidós, 2003.

[2]

Berger, J.; Mohr, J. [1982]. *Otra manera de contar*. Barcelona: Gustavo Gili, 2007.

Godoy, M. J.; Rosales, E. [2009]. *Imagen artística, imagen de consumo. Claves estéticas para un estudio del discurso mediático*. Barcelona: Del Serbal.

Grupo Spectus [2004]. *Máscaras y espejismos. Una aproximación al impacto mediático. Del análisis a la acción*. Madrid: De la Torre.

Jardí, E. [2012]. *Pensar con imágenes*. Barcelona: Gustavo Gili.

Wigam, M. [2006]. *Pensar visualmente. Lenguaje, ideas y técnicas para el ilustrador*. Barcelona: Gustavo Gili, 2007.

[3]

Barbosa, A. M. [2002]. Arte, educación y reconstrucción social. *Cuadernos de Pedagogía*, 312, p. 56-58.

Beltrán, C. L. (ed.) [2005]. *Educación como mediación en centros de arte contemporáneo*. Salamanca: Artdidaktion.

Moreno, A. [2010]. [La mediación artística: un modelo de educación artística para la intervención social a través del arte](#). *Revista Iberoamericana de Educación*, 52/2. En línea.

Rodrigo, J. [2007]. Pedagogía crítica y educación en museos. Marcos para una educación artística desde las comunidades. A: Fernández, O.; Del Río, V. (ed.). [Estrategias críticas para una práctica educativa en el arte contemporáneo](#). Valladolid: Museo Patio Herreriano, p. 118-132.

[4]

Mayugo, C.; Pérez, X.; Ricart, M. (coord.) [2004]. [Joves, creació i comunitat](#). Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Ricart, M. [2010]. Apropant mirades, construïnt discursos; dinamitzant a través de l'art. A: [El retorn social de la cultura](#). *Quaderns d'Acció Social i Ciutadania*, 10, 34-38. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Social i Ciutadania.

Ricart, M.; Saurí, E. [2009]. *Processos creatius transformadors. Els projectes artístics d'intervenció comunitària protagonitzats per joves a Catalunya*. Barcelona: Del Serbal.